

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN-2019-929

6.12.2019

Landkreditt Forsikring AS

Yrkesskade/yrkessykdom - Yrkesskadeforsikringsloven (YFL)

Yrkessykdom – utbetalt ménerstatning – forsørgertapserstatning - standardforskriften §§ 6-1 og 6-3.

Forsikrede fikk utbetalt 100 % ménerstatning på grunn av yrkessykdom. Han hadde ikke rett til utbetaling av inntektstap, ettersom han hadde gått av med pensjon flere år før sykdommen ble konstatert. Etter at han døde, fremsatte enken krav om forsørgertapserstatning og erstatning for begravelsekostnader. Selskapet avslo kravet. Nemnda konkluderte med at enken hadde krav på erstatning etter standardforskriften og klager ble gitt medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede (industriarbeider, 1942–2019) hadde lungekreft som ble godkjent av Nav 18.7.18 som yrkessykdom. Nav innvilget ménerstatning i gruppe 8 (85–100 %). Konstateringstidspunktet for lungekreften var 4.7.14. Selskapet utbetalte i november 2018 ménerstatning basert på 100 % invaliditetsgrad. Erstatningen utgjorde kr 726 623 hvorav kr 217 987 gjaldt lovbestemt ménerstatning og kr 508 636 utvidet dekning for medisinsk invaliditet. Selskapet la til grunn at forsikrede ikke hadde krav på ytterligere erstatning under yrkesskadeforsikringen ettersom han hadde vært alderspensjonist siden 2009.

Forsikrede døde som følge av yrkessykdommen 4.3.19. Enken (klager) har krevd dødsfallserstatning med kr 290 649 (15 G x 20 %) og dekning av gravferdskostnader med kr 48 442 (0,5 G), til sammen kr 339 091.

Selskapet avslo kravet 25.6.19. Det ble vist til at det allerede var utbetalt full erstatning og at forskrift 21.12.1990 nr. 1027 om standardisert erstatning etter lov om yrkesskadeforsikring (standardforskriften) da ikke åpner for utbetaling etter forskriften kapittel 6.

Klager har i det vesentlige anført at hun har rett til dødsfallserstatning og erstatning for kostnader ved begravelsen, jf. standardforskriften § 6-1 og § 6-3. I Rt. 2012 s. 1515 åpner Høyesterett for at gjenlevende kan ha krav på forsørgertapserstatning når avdøde bare har fått utbetalt ménerstatning og/eller gradert grunnerstatning, jf. avsnitt 46. Forsikrede fikk ikke utbetalt grunnerstatning fordi han var alderspensjonist da han mottok oppgjøret, og han fikk bare utbetalt ménerstatning. Selv om han ikke har hatt lønnstap, betyr ikke det at klager ikke har et økonomisk tap som følge av forsikredes død. Forsørgertapserstatning er ment å gi kompensasjon livet ut og er ikke begrenset til fylte 67 år. Det er vist til at i NOU 2011: 16 pkt. 11.6.4 s. 377 heter det at "Også en pensjonist må kunne påregnes å ha en viss forsørgelsesevne". Forsikrede ville dessuten kunne ha bidratt med egeninnsats, og også dette bortfallet er erstatningsmessig som en del av forsørgertapet, jf. Rt. 1998 s. 639 på s. 647.

Utbetalt lovbestemt ménerstatning kan ikke motregnes i klagers krav på dødsfallserstatning. Ménerstatning er ment å dekke et ikke-økonomisk tap, mens dødsfallserstatningen skal dekke et

økonomisk tap; nemlig forsørgertap (tap av inntekt og hjelp) og utgifter til begravelse. De dekker således ikke det samme tapet, og det er ikke tale om dobbelterstatning eller overkompensasjon. Yrkesskadeforsikringens utvidede dekning av ménerstatning endrer ikke dette. Den er frivillig, og innskrenker ikke klagers rett til erstatning under yrkesskadeforsikringsloven med standardforskrift. At det ble utbetalt ménerstatning etter en høy invaliditetsgrad og sent i sykdomsforløpet, slik at forsikrede i liten grad fikk nyttiggjort seg utbetalingen før han døde, er ikke ensbetydende med at det er tale om en overkompensasjon. Han hadde slitt med konsekvensene av den helseskadelige eksponering i mange år og disse årene skal også kompenseres gjennom ménerstatningsutbetalingen. I Rt. 2004 s. 8 (avsnitt 45) kom forøvrig Høyesterett til at erstatningsoppgjørene i yrkesskadesakene skal løses innenfor rammen av standardforskriften, selv om det kan gi et urimelig resultat.

Krav på dekning av gravferdsutgifter er direkte hjemlet i standardforskriften § 6-3. Se også at partene i Rt. 2012 s. 1515 (avsnitt 5) var enige i at begravellesomkostninger var dekket av loven.

Selskapet har i det vesentlige anført at det ikke foreligger grunnlag for ytterligere utbetaling som følge av yrkessykdommen. Det foreligger to alternative erstatningsformer – erstatning *før* dødsfall ("invaliditetsskaden"/erstatning i henhold til skadeserstatningsloven (skl.) §§ 3-1 og 3-2, samt standardforskriften kapittel 2, 3 og 4) eller *etter* dødsfall (skl. § 3-4 og standardforskriften kapittel 6). Systematikken i forskriften viser at det i prinsippet er "vanntette skott" mellom disse to erstatningsformene, jf. også NOU 1994:20 s. 179 og s. 184, mindretallet i FinKN i sak 2012-173, jf. Oslo tingretts dom av 6.11.13 - 13-068735TVI-OTIR/04, hvor selskapet ble frifunnet.

Forsikrede hadde inngått en bindende oppgjørsavtale som ga ham en langt høyere erstatning enn erstatningen for dødsfall, og det er ikke anledning til å utmåle erstatning etter begge alternativene. Han fikk full erstatning etter det valgte alternativet.

Dekning av forsørgertap når dødsfall inntreffer flere år senere, blir i realiteten en dobbelterstatning. Dette er i strid mot helt grunnleggende erstatningsrettslige prinsipper og ikke i samsvar med Høyesteretts praksis, jf. Rt. 2012 s. 1515 avsnitt 21-32 hvor det fremgår at standarderstatningen sikter på å dekke skadelidtes fulle tap (avsnitt 31). Etter de alminnelige erstatningsreglene (skl. kap. 3) betales det ikke erstatning for forsørgertap hvis skadelidte har fått full erstatning i henhold til invaliditetsdekning i skl. § 3-1 (og § 3-2), jf. også Rt. 2012 s. 1515 avsnitt 42-45.

Forsikre var 76 år da han fikk utbetalt erstatningen, og var 76,5 år da han døde. Slik unntakene fra hovedregelen er presentert i forskriften både i forhold til inntektstap og forsørgertap, fremstår det helt åpenbart at det ikke er skadelidte med alder i slutten av 70 årene man har tenkt på når man har laget unntaksbestemmelsene, jf. NOU 1994:20 s. 179 og 184.

For så vidt gjelder gravferdsutgifter, vises til at skadelidte valgte oppgjør for invaliditetsskaden. En påregnelig utvikling av sykdommen med dødsfall, gir ikke grunnlag for ytterligere utbetaling under forskriftens kapittel 6. Uansett vil den erstatning som er utbetalt for mén gi en overkompensasjon som kan motregnes i gravferdsutgiftene.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Saken reiser spørsmål om klager har krav på forsørgertapserstatning og erstatning for gravferdskostnader etter standardforskriften § 6-1 og § 6-3.

Etter yfl. § 13 reguleres erstatningsutmåling ved yrkesskade av skadeserstatningsloven med mindre annet er bestemt i eller i medhold av yrkesskadeforsikringsloven. Standardforskriften, som er fastsatt med hjemmel i yfl. § 13 annet ledd, regulerer erstatningsutmålingen ved yrkesskade. Det er en nær sammenheng mellom den generelle erstatningsrett og yrkesskadeserstatningsloven

med forskrift, se avsnitt 37 i Rt. 2012 s. 1515. Standardforskriften § 6-1 første ledd omtales der som er en teknisk utmålingsregel og det heter at bestemmelsen ikke er ment å være en bestemmelse som fraviker grunnleggende erstatningsrettslige prinsipper.

Utgangspunktet i yrkesskadeforsikringsretten er som ellers i erstatningsretten, at skadelidte har rett til å få sitt tap erstattet fullt ut, med mindre yrkesskadereglene gir grunnlag for noe annet, se Rt. 2012 s. 1515 avsnitt 25 og 32. Standardforskriften inneholder imidlertid standardiserte utmålingsregler som kan medføre så vel over- som underkompensasjon, og åpner således for avvik fra prinsippet om dekning av skadelidtes tap.

Klager har krevd erstatning etter standardforskriften § 6-1 om erstatning til ektefelle eller samboer ved dødsfall og § 6-3 om erstatning for gravferdskostnader. Forskriften har ellers ikke bestemmelser av interesse for løsningen av saken.

Høyesterett avgjorde i Rt. 2012 s. 1515 spørsmålet om forsørgertapserstatning etter standardforskriften § 6-1 i et tilfelle hvor selskapet hadde erstattet 100 % ervervsuførhet og ménerstatning for 100 % vmi før forsikrede døde av en yrkessykdom. Retten kom der til at utbetalingen av full erstatning for fremtidig inntektstap etter standardforskriften kapittel 3 var til hinder for utbetaling av erstatning til den etterlatte etter forskriften § 6-1. Det ble særlig lagt vekt på at skadevolder ikke skulle erstatte samme tap to ganger. Av interesse for avgjørelsen i den saken nemnda nå tar stilling til, er imidlertid en obiter-uttalelse i dommens avsnitt 46. Der uttaler førstvoterende med tilslutning av de øvrige dommerne:

Foranlediget av problemstillinger som er reist under forhandlingene for Høyesterett, presiserer jeg at jeg med dette bare har tatt stilling til situasjonen når det er gitt erstatning for fremtidig inntektstap basert på 100 prosent ervervsuførhet. Er det før dødsfallet gitt erstatning bare for tap av deler av ervervsevnen, jf. forskriften § 3-4, bør det etter mitt syn være rom for en forholdsmessig erstatning til ektefelle eller samboer etter § 6-1. Har skadelidte før sin død for eksempel fått grunnerstatning for 50 prosent ervervsuførhet, er det således naturlig å utbetale 50 prosent av full dødsfallserstatning til etterlatte. En slik løsning samsvarer best med de hensyn som jeg har gjort rede for. Ut fra tilsvarende betraktninger kan utbetaling av ménerstatning til skadelidte, ikke utelukke erstatning til ektefelle eller samboer etter § 6-1.

Slik nemnda ser det, åpner uttalelsen for utbetaling av erstatning etter forskriften § 6-1 og § 6-2 i tilfeller hvor skadelidte utelukkende har fått utbetalt ménerstatning. Slik erstatning skal, som kjent, erstatte skadelidtes reduserte livsutfoldelse pga. skaden/sykdommen. Ménerstatningen dekker således ikke det samme som erstatning for forsørgertap er ment å erstatte. Det er således tale om kompensasjon av forskjellige tapsposter.

Selskapet har anført at klager ikke har rett til erstatning fordi forsikrede har fått "full erstatning for invaliditetserstatningen", jf. forskriften kapittel 2, 3 og 4. Nemnda antar at selskapet har ment at forsikrede har fått utbetalt alt han hadde krav på under standardforskriften kapittel 2–4, og at han har akseptert at utbetalingen i november 2018 ga ham full erstatning.

Nemnda kan ikke se at selskapets brev av 15.11.18 til forsikredes advokat om utbetaling av erstatning for 100 % medisinsk invaliditet kan tolkes som aksept fra forsikrede av at dette var alt han hadde krav på av erstatning.

Nemnda kan heller ikke se at Rt. 2012 s. 1515 kan forstås slik at den stenger for å tilkjenne klager erstatning etter standardforskriften §§ 6-1 og 6-3, og minner om at det selskapet utbetalte til forsikrede var ménerstatning og ikke erstatning for tap i inntekt. Forsikrede var pensjonist og hadde ikke noe inntektstap. Selskapet bestrider ikke at forsikrede døde pga. yrkessykdommen og heller ikke at hans pensjon i et visst omfang har bidratt til klagers forsørgelse, jf. NOU 1994: 20 Personskade, om at det "kan være en viss forsørgelse fra ektefelle eller samboer også etter at denne er gått av med pensjon. Utvalget har tatt høyde for dette i utkastets fjerde ledd annet

punktum ved at erstatningen skal reduseres med 80 prosent". Nemnda er kommet til at klager har krav på erstatning etter standardforskriften § 6-1 og § 6-3.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Klager gis medhold.

Ved behandlingen deltok Karin M. Bruzelius (leder), Gro Farestvedt (selskapsrepresentant), Tonje Giertsen (selskapsrepresentant), Paal Bjønness (forbrukerrepresentant) og Borgar Sandvik (forbrukerrepresentant).